

Når overforbrug bliver til gæld - seminar om økonomisk overforbrug, afhængighed og værdien af sociale indsatser

23. oktober 2023

Velkomst v. June Crondahl,
formand for Vidensfunktioner

Dagens program

12.00 Ankomst og frokost

12.30 Velkomst v. June Cron Dahl, formand for Vidensfunktionen

12.40 Psykologien bag gæld og overforbrug – og hvordan man kan hjælpe gældsramte borgere med at genvinde kontrol over deres liv

Oplæg v. Maiken Lundsgaard Martinussen, klinisk psykolog

13.10 Pause

13.20 Tendenser på pengespilsområdet – og hvordan vi bedst hjælper borgere med ludomani

Oplæg v. Thomas Marcussen, klinikleder ved Forskningsklinikken for Ludomani på Aarhus Universitetshospital, klinisk psykolog og erfaren ludomanibehandler

Program – fortsat

13.50 Pause

14.10 Hvordan dokumenterer og evaluerer vi virkningen af en social indsats som økonomi- og gældsrådgivning?

Oplæg v. Iben Nørup, lektor i socialt arbejde ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet

14.40 Pause med kaffe, te og kage

15.00 Dialog med eksperten: Få svar på dine spørgsmål fra de tre oplægsholdere

16.00 Netværk, snacks og drinks

16.30 Tak for i dag

Psykologien bag gæld og overforbrug –
og hvordan man kan hjælpe
gældsramte borgere med at genvinde
kontrol over deres liv

Oplæg v. **Maiken Lundsgaard
Martinussen**, klinisk psykolog

Psykologien bag gæld og overforbrug

23. oktober 2023

V/ Autoriseret psykolog
Maiken L. Martinussen

www.mmpsykologpraksis.dk

www.mmpsykologpraksis.dk v/Maiken L.
Martinussen

Psykologien bag overforbrug og gæld

- At handle på følelser
- At kunne udskyde behov
- At have en diagnose, ADHD/ADD
- At handle på “Spending Triggers”

Paralleller til andre former for misbrug

- Gevinst: Umiddelbar lettelse (f.eks. Angst)
- Dopamin
- Adfærd “Acting out” (at handle på følelser)
- At have fokus overvejende på sygdom og lidelse, fremfor varetagelsen af egne behov

Genvind kontrollen små skridt ad gangen

- Gældsrådgivere skal kende til menneskelig psykologi og motivationsfaktorer
- Etablere en “Afdækningsprofil”, d.v.s. hvilken type hjælp vil den pågældende profitere af (tilgang)
- Samtale med “sokratisk tilgang” fremfor “moralsk tilgang”
- Evt. henviser til andre faggrupper

Tendenser på pengespilsområdet – og hvordan vi bedst hjælper borgere med ludomani

Oplæg v. **Thomas Marcussen**,
klinikleder, klinisk psykolog og erfaren
ludomanibehandler

Forskningsklinikken for Ludomani

Når overforbrug bliver til gæld

Fokus på ludomani

Seminar hos Vidensfunktionen

Thomas Marcussen
Klinikleder, cand.psych.aut.
Forskningsklinikken for Ludomani
Aarhus Universitetshospital

Dagsorden

1. Udviklingen på pengespilsområdet

- Liberalisering og digitalisering

2. Hvem er borgerne med ludomani?

- Komorbiditet

3. Hvordan hjælper vi dem bedst?

- Fra det overordnede til det praksisnære

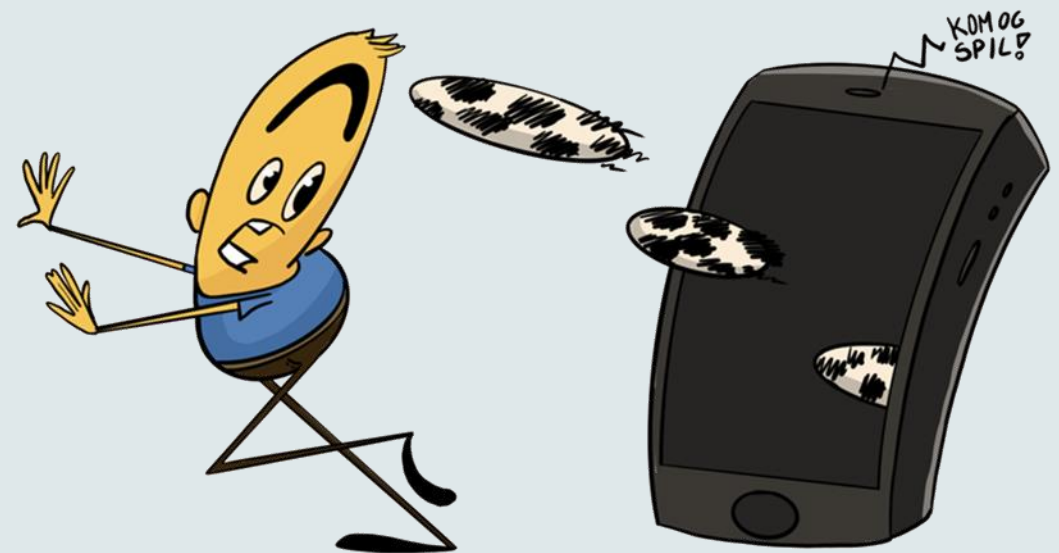
Udviklingen på pengespilsområdet

Udviklingen

- Liberalisering i 2013
- Digitalisering
- Gamblificering

Konsekvenserne

- Øget tilgængelighed
- Øget hastighed
- Vækst i gråzoneprodukter
- Flere borgere med spilleproblemer

Hvem er borgerne med ludomani?

Borgere med samsygelighed

- Depression (39,8%), angst (30,7%)
- Skizofreni (10,2%), personlighedsforstyrrelser (10,6%), adfærdsforstyrrelser (9,6%), bipolar lidelse (5,2%)
- Alkoholmisbrug (11,9%), stofmisbrug (13%)

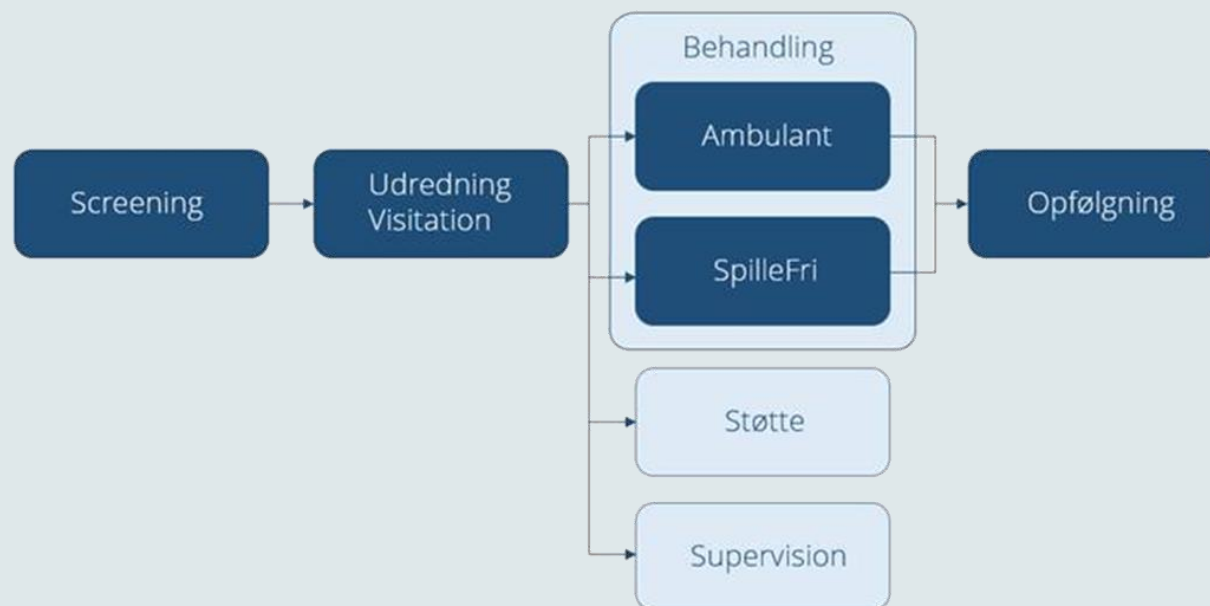
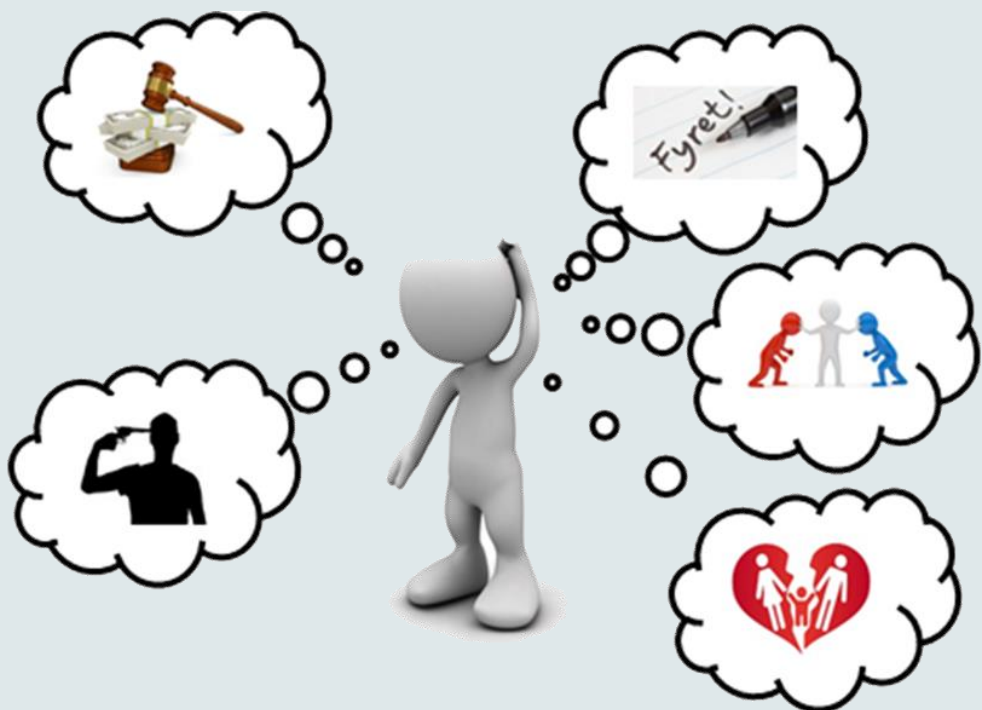
Unge mænd

- Følsomt belønningssystem, manglende modenhed
- Gamblificering af forbrugsmønstre og ungdomskultur
- Gamblingkultur i det sociale fællesskab

Hvordan hjælper vi dem bedst?

Vi skal væk fra "one size fits all"

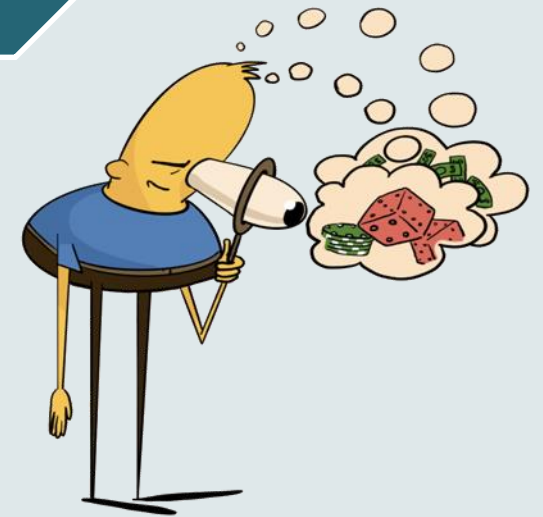
Hvor skal vi så hen?

Der er behov for et paradigmeskifte

Vigtige fokusområder

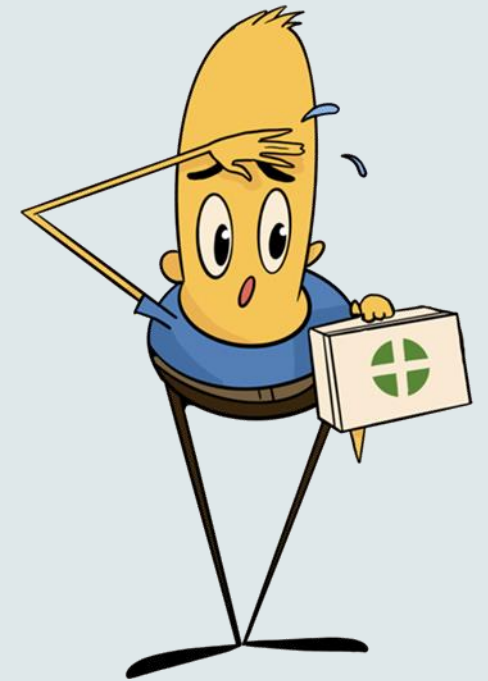
- Forebyggelse – en langsigtet strategi
- Bekendtskaber/partnerskaber/samarbejder mellem aktører
- Faglige kompetencer hos medarbejdere og frivillige
- Måling af effekt

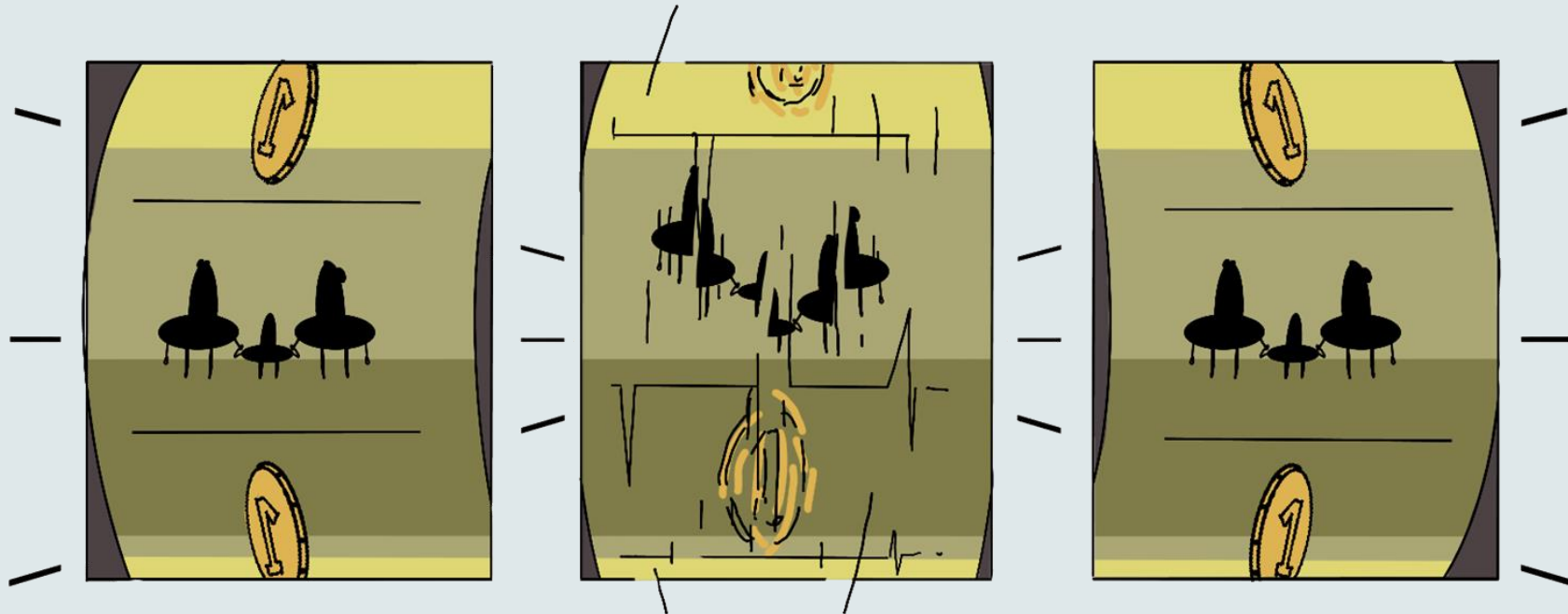
Tips til praksis?

Opmærksomhedspunkter hos borgere med spilleproblemer

- Vurdering af borgerens ressourcer – assessment
- Vurdering af motivation for at søge hjælp
- Opmærksomhed på ludomantænkning og løgne
- Oplysning om ROFUS, StopSpillet og behandlingstilbud
- Inddrag evt. samarbejdspartnere

Kontakt: thomas.marcussen@rm.dk

Hvordan dokumenterer og evaluerer vi
virkningen af en social indsats som
økonomi- og gældsrådgivning?

Oplæg v. **Iben Nørup**, lektor i socialt
arbejde ved Institut for Sociologi og
Socialt Arbejde på Aalborg Universitet

Hvordan dokumenterer og evaluerer vi virkningen af sociale indsatser?

Iben Nørup,
Lektor, Ph.d.

Institut for sociologi &
Socialt Arbejde, AAU

Dokumentation – en øvelse i bureaukrati?

- Dokumentation og evaluering bliver ofte set som
 - Unødig bureaukrati
 - Ressource- og tidskrævende
 - Kontrol
- Ofte er dokumentation / evaluering et krav
 - For fortsat finansiering
 - Politisk / fra ledelsen

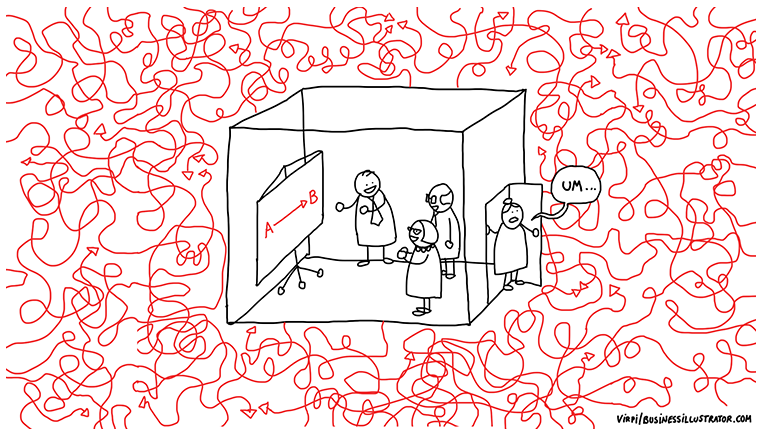

Hvordan undgår vi at evaluere og dokumentere i blinde?

- Dokumentation og evaluering er vigtige for at lære og udvikle!
- For at kunne skabe læring og udvikle praksis er vi nødt til at forholde os til
 - Hvad vi gør
 - Hvorfor og hvornår vi gør det
 - Hvordan og om det virker
- Før vi dokumenterer og evaluerer, skal vi tænke over
 - Hvad har vi brug for at vide noget om?
 - Hvad er vigtigt at undersøge for at gøre vores indsats bedre?
 - Hvor kan vi bedst finde svar på det?

Udfordringer, når sociale indsatser skal dokumenteres

- Målgruppen er mennesker med komplekse og sammenflettede problemer
 - Økonomi: Gæld, lav indkomst, få (eller ingen) muligheder for lån, svag/ingen tilknytning til arbejdsmarkedet
 - Helbredsproblemer: Både fysisk og psykisk, ofte multiple problemer
 - Social situation: Problemer i familie/nære relationer, mangelfuldt netværk, isolation
 - Sociale problemer: Misbrug, ludomani, kriminalitet... etc.
- Når en indsats sættes ind ét sted, påvirker den også mange andre forhold ... og den påvirkes af, hvordan situationen udvikler sig i andre dele af borgerens liv
- Vi kan altså ikke isolere virkningen af indsatsen

Udfordringer, når sociale indsatser skal dokumenteres

- Sociale indsatser er oftest individuelle
 - Afsættet er den konkrete borgers situation og behov
 - Selvom der arbejdes med fælles metoder, arbejder de enkelte medarbejdere ikke ens
- Tidshorizonten kan være meget forskellig
 - Hjælp her og nu
 - Hjælp, der sår et frø, som bliver starten på en ændring
 - Langvarig støtte
- Indsatsens succes afhænger også af faktorer, der ikke er kontrol over

Er der evidens for sociale indsatser?

- Evidens er én bestemt forståelse af, hvad den gode undersøgelse er
 - Logikken er, at vi kan isolere én indsats/metode og afgøre, om den virker generelt
 - Idealet er randomiserede kontrollerede forsøg (RCT) og analyser på tværs af resultater fra mange undersøgelser
- Sociale indsatser er kendetegnede ved at være individuelt tilpassede og komplekse
 - Hvad virker for Peter virker ikke nødvendigvis for Poul
 - Vi kan ikke isolere virkningen af en enkelt faktor
 - RCT studier er som regel både umulige og uetiske

Kan vi så slet ikke dokumentere virkningen af sociale indsatser?

Hvad er vigtigt at dokumentere?

Hvad skal vi vide for at kunne sige noget om virkningen af sociale indsatser?

- Hvor kan vi finde den viden?
- Hvordan får vi indfanget det individuelle og komplekse?
- Hvad har vi brug for, for at gøre indsatsen bedre?

Hvordan oplever brugerne indsatsen?

- Er deres livssituation ændret/forbedret?
- Har gældsrådgivningen hjulpet?
- Hvad har ellers haft betydning?
- Hvordan har de det?

Hvordan vurderer de fagprofessionelle / medarbejderne indsatsen?

- Virker indsatsen? For den enkelte? På tværs af brugergruppen?
 - Hvad er særlig vigtigt?
 - Hvilke faglige tilgange fungerer?
-

Undersøgelser af brugernes oplevelser

Kvalitative undersøgelser

- Interviews med brugere
- Udvalgelse af informanter
 - Informanter, der repræsenterer forskellige grupper af brugere
 - Interviews med informanter på forskellige tidspunkter (fx mens de modtager rådgivning, noget tid efter endt rådgivning)
 - Flere interviews med samme informanter

Kvantitative undersøgelser

- Spørgeskemaer: Online, håndskrevet eller udfyldt af medarbejderen sammen med brugeren
- Opgørelser over brugerne: Brugernes situation før/efter rådgivning

Fagprofessionelles vurderinger

- Kvalitativt
 - Interviews med udvalgte medarbejdere
 - Udvalgelse: Forskellige opgaver/brugere/fagligheder fra samme/forskellige organisatoriske enheder
 - Fokus
 - Hvad oplever de fagprofessionelle virker
 - Hvad fungerer i praksis – hvad bliver til barrierer?
 - Hvilke borgere har gavn af forskellige former for hjælp?
 - Hvilken faglig tilgang arbejdes der med?
- Registreringer / kvantificerede mål
 - Hvilken hjælp gives
 - Hvilke problemstillinger kommer borgerne med
 - Kommer de samme borgere flere gange? Som samlet forløb / som 'gengangere'

Faglig tilgang i sociale indsatser – et vigtigt parameter at evaluere

- Synet på borgeren
 - Hvorfor har borgeren problemer fx med økonomien?
 - Kan og vil borgeren selv gøre noget ved det?
- Relationen med borgeren
 - Hvad er vigtigt for, at relationen fungerer?
 - Hvordan mødes borgeren?
 - Hvad kan man handle på i indsatsen?
- Organiseringen af indsatsen
 - Hvordan skal indsatsen tilrettelægges for at fungere?
 - Hvilke forhold spænder ben for arbejdet i dag?
 - Hvor bruger vi bedst ressourcerne?

“

As to methods there may be a million and then some, but principles are few. The man who grasps principles can successfully select his own methods. The man who tries methods, ignoring principles, is sure to have trouble.

RALPH WALDO EMERSON

Er det god nok dokumentation?

JAJ!

- Både borgere og medarbejdere har en afgørende viden om indsats og virkning
- Vi kan godt tro på den viden, vi får fra borgere og medarbejdere
- Faktisk peger forskningen på, at den viden er præcis og troværdig... Særligt når indsats og målgruppe er kompleks
- Borgere og medarbejdere er ofte den bedste kilde til den viden, vi skal bruge for at vurdere indsatsen og for at udvikle den yderligere

Tak for
opmærksomheden!

